

Resclosa i canal de la central de la Ribera

Sant Mateu de Bages

Ubicació

Comarca:	Bages
Lloc/Adreça:	Demarcació de Coaner
Emplaçament	Ctra. C-55, sortida al km. 48,5 (Súria Nord) i a la rotonda pista S-W cap a la central, uns 800 m
Alçada:	300

Coordenades:

Latitud:	41.83532
Longitud:	1.729
UTM Est (X):	394467
UTM Nord (Y):	4632273

Classificació

Número de fitxa	08229 - 212
Àmbit:	Patrimoni immoble
Tipologia	Obra civil
Estil / època:	Contemporani
Segle	XX
Estat de conservació	Bo
Protecció	Inexistent
Accés	Fàcil
Ús actual:	Productiu
Titularitat	Privada
Titular:	Opice (empresa de Granollers)
Autoria de la fitxa	Jordi Piñero Subirana
Data de registre de la fitxa:	dc., 12/04/2017 - 02:00

Descripció

Resclosa i canal de la central hidroelèctrica de la Ribera, iniciada entorn de 1907 i encara en funcionament. Es troba emplaçada en un meandre molt pronunciat que fa el riu Cardener, en un paratge conegut com la Ribera. La resclosa es troba al tram inicial del meandre. Té una llargada considerable, d'uns 80 m. És de planta rectilínia i revestida de formigó. L'aigua és desviada cap a la riba esquerra del riu i entra al canal mitjançant una gran comporta, actualment de funcionament automatitzat. El canal té una amplada d'uns 5 m i tan sols està formigonat en alguns trams. En el seu curt recorregut d'uns 250 m, de trajectòria corba seguint el meandre del riu, disposa de diversos bagants per desguassar l'aigua. El canal entra a la central pel costat sud-oest de l'edifici mitjançant una gran comporta. En surt pel costat oposat i passa entre l'edificació que acull els pisos de la central i la roca, de manera que la façana posterior de la casa ha estat apuntalada amb quatre contraforts que passen sobre el canal. El canal continua 200 metres més fins que desemboca novament al Cardener.

Història

A principis de segle XX s'estava construint una fàbrica tèxtil en aquest indret. La va promoure un tal Álvarez, que adquirí una porció de terreny a Pere Ribera, propietari de la masia pròxima de la Ribera. La fàbrica tenia maquinària i tot i estava a punt d'estrenar-se quan va ser afectada per la forta riuada de l'any 1907 que va causar importants perjudicis a totes les indústries instal·lades a les ribes del Cardener, i la fàbrica de la Ribera no va arribar a entrar mai en funcionament. En canvi sí que s'aprofità el salt d'aigua adequat en els primers temps i ampliat posteriorment. La turbina també va quedar afectada per la inundació i es decidí situar-la a un nivell més alt. Des del seu origen la turbina era del tipus Francis (marca Siemens). L'iniciador Álvarez va cedir la central hidroelèctrica als fabricants Abadal, amb línia directa de corrent fins a la fàbrica que l'esmentat industrial explotava a Súria. L'any 1923 passà a la fàbrica de Palà de Torroella, situada uns dos km aigües amunt del Cardener. Aquesta fàbrica havia començat a funcionar l'any 1877 i donà origen a una colònia, també coneguda com a Palà Vell. Tenia un salt d'aigua aprofitat d'un antic molí fariner que li donava una força motriu de 170 CV, i el 1897 ja hi vivien 70 famílies. L'impulsor era Joan Palà Valls, propietari del mas Palà i advocat, el qual morí l'any 1918. En els anys vint i trenta la colònia experimenta una important expansió. El successor de Joan Palà Valls va ser Joan Palà Claret (1876-1960), ajudat pel seu germà Francesc. Quan l'any 1923 els Palà van comprar l'aprofitament hidràulic de la Ribera van ampliar-ne el seu potencial amb la instal·lació d'una segona turbina, d'un model igual a l'anterior però de diferent potència. Dos anys després van construir una altra central hidroelèctrica a la Coromina. D'aquesta manera la fàbrica de la colònia Palà de Torroella aconseguia la concessió dels dos terços del cabal fluvial i reforçava substancialment la potència de la fàbrica. L'any 1932 l'empresa de Palà es va transformar en la societat anònima *Industrias Palà S.A.*

La construcció de l'edifici nou de la central pot ser de la dècada de 1920 o 1930. També en aquest anys es van construir els habitatges destinats a l'encarregat de la central, que en un principi va ser un tal Sibila, de Palà Vell. Entorn de 1940 l'empresa de la colònia Valls o Palà Nou (que havia sorgit l'any 1903 a causa d'unes desavinences entre els fundadors de Palà Vell) va adquirir la central de la Ribera. Poc després entrà com a responsable de la central Josep Franch i s'establí amb la seva família a viure en els habitatges adjacents. Més endavant el va substituir en el càrrec la seva filla, M. Dolors Franch. Pels volts de 1990 l'empresa de la colònia Valls va fer suspensió de pagaments i els anys següents la central de la Ribera, així com la que també hi havia a Palà Nou, van ser subhastades. Les va adquirir l'empresa OPICE, de Granollers. M. Dolors Franch s'encarregà de la gestió de la central fins a la seva jubilació, l'any 2016. Posteriorment la central es va automatitzar totalment. Fins llavors encara funcionava de manera bàsicament manual, tot i que amb alguns automatismes introduïts els anys 1980.

Bibliografia

- BADIA MASGRAU, Josep M. (1988). "Navàs", Història del Bages, Manresa, Parcir Edicions Selectes, p. 169
- CAMPRUBÍ PLANS, Josep (1984). La dinàmica d'un poble, Manresa, p. 171.
- FERRER ALÒS, Llorenç (2009). "La industrialització de Catalunya. Les fàbriques tèxtils del riu Cardener al segle XIX", Estudis Històrics i Documents dels Arxius de Protocols, XXVII, Col·legi de Notaris de Catalunya, Barcelona, p. 352.
- SERRA SALA, Joan M. (1982). "la colònia de Palà de Torroella: esquema històric", Dovella, núm. 4 (gener-febrer 1982), p. 19-24.

